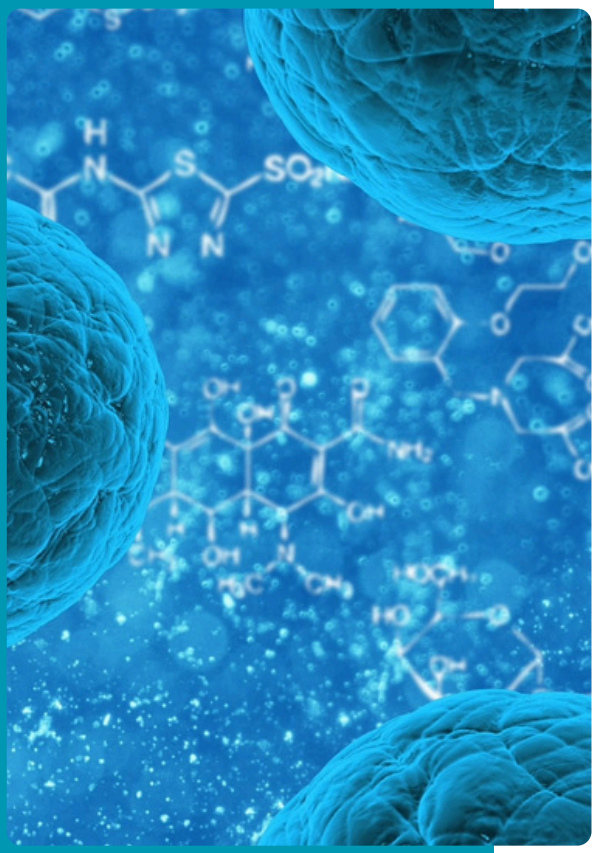
Europski dan svjesnosti o antibioticima

Koristimo antibiotike odgovorno danas, za učinkovitije liječenje sutra

18. 11. 2026.

Prevenirajmo rezistenciju zajedno

Postoji velik broj različitih antibiotika. Razlikuju se prema kemijskoj strukturi, načinu djelovanja i bakterijama na koje djeluju. Izbor antibiotika ovisi o nizu čimbenika – vrsti infekcije, vjerojatnom ili potvrđenom uzročniku, osjetljivosti bakterije na antibiotike, karakteristikama bolesnika te dostupnim dijagnostičkim informacijama.

Antibiotici su temelj suvremene medicine jer omogućuju spašavaju živote. Ipak, nisu učinkoviti protiv svih infekcija, a njihova nepotrebna primjena može uzrokovati neželjene učinke i pridonijeti razvoju antimikrobne rezistencije – otpornosti mikroorganizama na lijekove.
Rezistencija je ozbiljan javnozdravstveni izazov koji ugrožava učinkovitost liječenja i zdravlje cijele zajednice. Zato je antibiotike važno primjenjivati odgovorno, na temelju medicinske opravdanosti i najboljih dostupnih znanstvenih dokaza.

Antibiotici liječe bakterijske infekcije, ali nisu učinkoviti protiv virusa, a njihova nepotrebna primjena može izazvati neželjene učinke, narušiti ravnotežu mikrobiote i pridonijeti razvoju bakterijske otpornosti. Zato je prije svake primjene važno postaviti pitanje:

KADA JE PRIMJENA ANTIBIOTIKA DOISTA OPRAVDANA?

Što je antimikrobna rezistencija (AMR)?

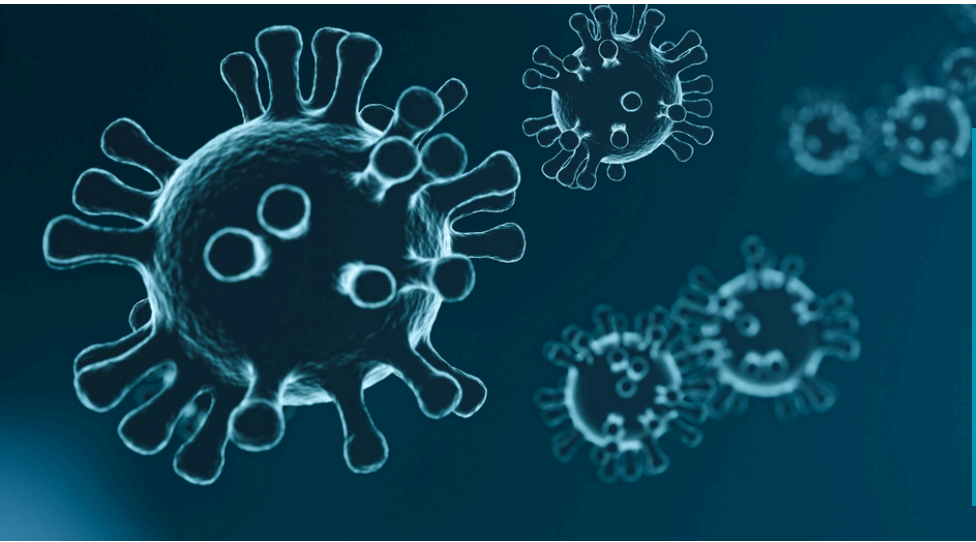
Antimikrobna rezistencija (AMR) javlja se kada bakterije, virusi, gljivice i paraziti više ne reagiraju na lijekove učinkovito, jer promjenu svoju strukturu i postanu otporni na lijekove koji su ih ranije uspješno liječili. AMR otežava liječenje infekcija i povećava rizik od širenja bolesti, nastanka teške bolesti i smrti.
Iz svega navedenog vidimo kako je otpornost na antibiotike sve ozbiljniji javnozdravstveni problem u svijetu. Dok broj infekcija uzrokovanih bakterijama otpornim na antibiotike raste, broj novih antibiotika ne obećava, što predstavlja negativnu perspektivu dostupnosti učinkovitog liječenja antibioticima u budućnosti. AMR se smatra tihom pandemijom, i rezultira milijunima suvišnih smrti i povećanja troškova zdravstvene zaštite.
Bakterije otporne na antibiotike predstavljaju opasnost za sve nas jer uzrokuju infekcije koje je teško liječiti. Uzimamo li antibiotike često i nepravilno, pridonosimo povećanju broja bakterija otpornih na antibiotike, što je jedan od najhitnijih zdravstvenih problema u svijetu. Borba protiv antimikrobne rezistencije zahtijeva odgovornost društva u cjelini, ali i svakog pojedinca, jer kada osnovni antibiotici prestanu djelovati, posljedice su višestruke.

Borba protiv antimikrobne otpornosti zahtijeva suradnju zdravstvenih ustanova, liječnika, ljekarnika, medicinskih sestara, mikrobiologa, stručnjaka za javno zdravstvo, pacijenata i zajednice. Važne su i mjere sprječavanja infekcija, nadzor nad potrošnjom antibiotika, praćenje otpornosti mikroorganizama te edukacija o pravilnoj uporabi lijekova. Odgovorna uporaba antimikrobnih lijekova u svim tim područjima pridonosi očuvanju njihove učinkovitosti.
Kako bi se podigla svijest i unaprijedili protokoli liječenja,
Medicinski fakultet i Sveučilišna klinička bolnica u Mostaru kontinuirano održavaju važne znanstveni skupove koji okupljaju stručnjake iz područja mikrobiologije, infektologije, farmakologije i obiteljske medicine.
SKB Mostar prednjači u preventivnim programima te posjeduje vrhunsku opremu i dijagnostičke aparate za kontrolu rezistencije.

sveučilišna klinička bolnica mostar

Pravilnim propisivanjem, odgovornim uzimanjem lijekova, sprječavanjem infekcija i primjenom najboljih dostupnih znanstvenih dokaza možemo pridonijeti usporavanju antimikrobne otpornosti i očuvanju mogućnosti učinkovitog liječenja za buduće generacije.

Superbakterije su odgovorne za smrt 5 milijuna ljudi godišnje

Testovi za utvrđivanje najprikladnijih antibiotika za bakterijsku infekciju krvi: jesu li brzi testovi bolji od standardnih?

Jedno od važnih pitanja u liječenju bakterijskih infekcija jest može li se bržim dobivanjem informacija o uzročniku i njegovoj osjetljivosti na antibiotike poboljšati liječenje. Cochraneov sustavni pregled „Testovi za utvrđivanje najprikladnijih antibiotika za bakterijsku infekciju krvi: jesu li brzi testovi bolji?"
Pregled je obuhvatio šest istraživanja s ukupno 1638 odraslih osoba. Istraživači su uspoređivali brze i standardne testove te pratili smrtnost unutar 30 dana, duljinu boravka u bolnici i vrijeme potrebno za primjenu odgovarajućeg antibiotika.
Rezultati su pokazali da brzi testovi, u usporedbi sa standardnim metodama, mogu imati mali ili nikakav učinak na sva tri ishoda. Iako su pojedini brzi testovi mogli skratiti vrijeme do primjene odgovarajućeg antibiotika, osobito testovi koji ispituju izravan učinak antibiotika na bakterije, dokazi za takvu korist nisu bili dovoljno pouzdani.
Autori zaključuju da prednosti brzih testova u poboljšanju važnih ishoda za bolesnike još nisu jasno dokazane.
Potrebna su veća i kvalitetnija istraživanja.

Iako brzi testovi mogu ranije pružiti informacije o osjetljivosti bakterija na antibiotike, dosadašnja istraživanja nisu jasno pokazala da smanjuju smrtnost ili skraćuju boravak u bolnici u usporedbi sa standardnim testovima.

Lokalni antibiotici ili antibiotici koji ciljaju cijelo tijelo: koji su bolji za liječenje kronične gnojne upale srednjeg uha (trajna ili ponavljajuća upala uha s iscjetkom)?

Za liječenje kronične gnojne upale srednjeg uha (CSOM), lokalni antibiotici (kapi za uho) općenito su bolji i učinkovitiji od sistemskih antibiotika koji ciljaju cijelo tijelo. Znanstveni dokazi, uključujući Cochraneove preglede, pokazuju da kapi omogućuju znatno višu koncentraciju lijeka izravno na mjestu infekcije te brže zaustavljaju dugotrajni iscjedak iz uha. Osim toga, lokalna primjena smanjuje rizik od nuspojava u ostatku tijela i ublažava razvoj otpornosti bakterija na lijekove. Antibiotici u obliku tableta ili injekcija ostavljaju se uglavnom za teže slučajeve, odnosno kada se infekcija proširi izvan uha ili izazove opće simptome.
Znanost daje blagu prednost kapima: Iako su kapi (lokalna terapija) učinkovitije za brzi prekid curenja iz uha, Cochrane naglašava da je većina dosadašnjih istraživanja rađena na malom broju ispitanika svega 6 relevantnih studija s ukupno 445 sudionika i s visokim rizikom od pristranosti.
Kada kapi zakažu: Pregled napominje da lokalni antibiotici slabije prodiru u srednje uho ako je perforacija (rupica) na bubnjiću premala ili ako je iscjedak toliko gust i obilan da se uho ne može pravilno očistiti. U tim specifičnim slučajevima, kao i kod male djece koja pružaju otpor kapanju, sistemski antibiotici i dalje imaju važno mjesto u liječenju.

Primjena lokalnih antibiotika umjesto sistemskih antibiotika može biti učinkovitija u zaustavljanju iscjetka iz uha.

Što pokazuju dokazi?

Koliko smo sigurni u dokaze?

Koje su moguće koristi, a koje štete?

Sprječava li uporaba antibiotika pojavu leptospiroze?

Prema Cochraneovu pregledu "Spriječava li uporaba antibiotika pojavu leptospiroze" objavljenom 2024. godine, istraživači su analizirali 5 istraživanja s ukupno 2593 sudionika kako bi utvrdili mogu li antibiotici spriječiti pojavu leptospiroze.U istraživanjima su ispitivani doksiciklin, azitromicin i penicilin.

Leptospiroza je zarazna bolest koja se sa životinja može prenijeti na ljude, najčešće kontaktom s vodom, tlom ili hranom onečišćenom mokraćom zaraženih životinja. Dok bolest kod mnogih ljudi uzrokuje blage simptome slične gripi, u nekim slučajevima može dovesti do teških komplikacija i zatajenja organa.

Rezultati pregleda pokazali su da preventivna primjena antibiotika vjerojatno ne smanjuje ili možda samo malo smanjuje rizik od razvoja leptospiroze, ali sigurnost dokaza vrlo je niska. Antibiotici mogu uzrokovati i neželjene učinke, poput mučnine, povraćanja i proljeva. Nije bilo dovoljno kvalitetnih dokaza za pouzdan zaključak o njihovoj koristi u sprječavanju bolesti.

Antibiotik koji je učinkovit u liječenju određene bakterijske infekcije ne znači automatski da će biti učinkovit i u njezinu sprječavanju.

Antibiotici vjerojatno ne smanjuju rizik razvoja leptospiroze i mogu uzrokovati blage nuspojave. Dokazi su vrlo ograničeni, i potrebna su kvalitetnija istraživanja.

Neželjeni učinci: mučnina, povraćanje, proljev

Što možemo učiniti?

Antibiotici su dragocjeni lijekovi koje treba očuvati za budućnost. Odgovorna uporaba znači koristiti ih kada za njih postoji opravdan razlog, odabrati odgovarajući lijek i odluke temeljiti na najboljim dostupnim dokazima. Svjetski tjedan svjesnosti o antimikrobnoj rezistenciji prilika je da o antibioticima razgovaramo otvoreno, odgovorno i na temelju dokaza.

Kao građani i pacijenti možemo:

- antibiotike uzimati samo kada su preporučeni;
- ne koristiti antibiotike za prehladu i gripu;
- ne koristiti ostatke antibiotika iz prethodnog liječenja;
- ne dijeliti antibiotike s drugim osobama;
- pridržavati se uputa zdravstvenog radnika;
- pitati zbog čega je antibiotik potreban;
- pridonositi sprječavanju infekcija higijenom ruku i drugim preventivnim mjerama.

Zdravstveni radnici imaju važnu ulogu u odgovornoj primjeni antibiotika.

Pri donošenju odluka važno je uzeti u obzir:

- kliničku sliku,
- moguće uzročnike,
- mikrobiološke nalaze kada su dostupni,
- smjernice i najbolje dostupne dokaze.

